

Källa: SCB

STATISTISKA CENTRALBYRÅNS KUNDTIDNING NUMMER 2 • 2011

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Skev och missvisande bild av utlandsfödda i Sverige?

Psykossjukdomar och kreativitet
– vilka är sambanden?

Läs också om:

- Statistikansvariga **Brottsförebyggande rådet, Brå**
- Annonser eller kontakter – **hur söker vi jobb?**
- **Hur fungerar pensionerna för våra utrikes födda?**
- **Hög tid för växtskyddsstatistik**
- **Skräpmätningar** – nu även på stränder och i parker

SCB i Almedalen

Det går bra för Sverige – men finnas det både vinnare och förlorare på en och samma gång?

SCB ger fem seminarier under Almedalsveckan som visar hur det ser ut inom olika områden med alldeles färsk statistik.

Måndag 4 juli

► Högt barnafödande trots ekonomisk kris!

I Sverige föder vi fler barn än i nästan alla andra Europeiska länder och barnlösheten minskar. I vissa områden går normen mot tre barn och ändå blir vi äldre och äldre när vi får barn. Hur hänger det ihop – samtidigt som vi har haft en ekonomisk kris?

► Pensionär – ett guldkantat liv eller en evig kamp för att få pengarna att räcka till?

Varför är skillnaderna så stora och hur ser framtiden ut? Måste framtidens pensionärer arbeta till 75, för att pengarna ska räcka till?

Varifrån kommer pensionerna, är det allmän-, tjänste- eller privat pension? Pensionärerna är ingen homogen grupp – det finns "fattigpensionärer" som bara har garantipension och det finns "unga friska" som lever livets glada dagar.

Tisdag 5 juli

► Hur bor man i Europa? Har vi det bättre eller sämre i Sverige?

Trångboddhet, materiell boendestandard, unga som bor kvar hemma – skillnaderna är väldigt stora i olika länder. Under seminariet ges en beskrivning av boendesituationen i Europa för åren 2005–2009. För första gången görs en internationell jämförelse inom ramen för området *Levnadsförhållanden* med syftet att ge nya perspektiv åt svenska boendeförhållanden.

Onsdag 6 juli

► Sverige, en Varg-ekonomi!?

Sverige ser ut att ha klarat krisen bättre än de flesta andra länder i Västvärlden, trots en mycket djup nedgång. Tillväxten slår nya rekord kvartal efter kvartal, samtidigt som sysselsättningen ökar överraskande snabbt. Produktivitetstillväxten är tillbaka på höga nivåer och statens finanser är i toppform. Vilka orsaker finns bakom denna ljusa utveckling – och vilka utmaningar, hot och underliggande strukturella problem finns som vi inte ser? Hur bra går det egentligen för Sverige?

SCB:s ekonomer ger en kort genomgång av den aktuella utvecklingen i ett internationellt perspektiv. En paneldebatt leds av *Olle Djerf*, Ekonomikonsult och tidigare chefsekonom på Nordea. Panelen består av professor *Pontus Braunerhjelm*, KTH och VD för Forum för Företagsforskning, *Lars Heikensten*, VD i Nobelstiftelsen och tidigare Riksbankschef samt chefsekonom *Cecilia Hermansson*, Swedbank.

Torsdag 7 juli

► Detaljhandeln flyttar ut?

Små butiker mitt i centrum eller stora handelsområden i ytterområdena – var handlar vi i Sverige? Skiljer det något mellan olika delar av landet? Var byggs nya handelsområden och varför? Vad händer med butikerna i centrum?

Mer information om Almedalsveckan får du på www.almedalsveckan.info

Tips!

Årets nyhet!

SCB:s Statistik-kiosk

Måndag till torsdag är en statistik-kiosk bemannad 9.30–16.30. I kiosken får du hjälp att hitta statistik.

Svara på vår quiz om "den genomsnittliga Almedalingen", träffa SCB:s ledning och dagens föredragshållare!

Du hittar oss på Hamnplan, alldeles i närheten av Gotlands högskola där våra seminarier äger rum.

Välkommen till SCB i Almedalen!

Foto: Monica Holmberg

Översyn av den officiella statistiken

I april utsåg regeringen Bengt Westerberg till särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av Statistiska centralbyrån och systemet för den officiella statistiken. Utredningen ska vara klar i december 2012.

Ansvaret för svensk officiell statistik är fördelat på 26 statistikansvariga myndigheter, varav SCB är en. De statistikansvariga myndigheterna beslutar om statistikens innehåll och omfattning inom sina ansvarsområden. SCB har dels ett ansvar för sektorsövergripande statistik, t.ex. om arbetsmarknaden, befolkning, ekonomi och välfärd, dels ett ansvar att samordna systemet för officiell statistik.

Det är välkommet att regeringen vill göra en översyn av systemet för den officiella statistiken och i det sammanhanget förutsättningslöst analysera för- och nackdelar med ett centraliserat respektive decentraliserat statistiksystem. För SCB är det viktigt att myndighetens uppdrag och befogenheter i samordningen av systemet blir tydliga. Inte minst gäller det samordningen av statistik till EU, där statistiksamarbetet intensifieras och ökar i omfattning från år till år.

Utredarens andra huvuduppgift är att göra en översyn av SCB och att föreslå vilka mål, uppgifter, resurser och prioriteringar som ska gälla för SCB. Det är bra att få klarhet i de framtida ramarna för SCB:s verksamhet. Inte minst är det viktigt att vi får veta vilka regler som framöver ska gälla för SCB:s uppdragsverksamhet, som svarar för cirka hälften av SCB:s intäkter. Prissättningen av SCB:s uppdragsverksamhet är ofta föremål för kritiska synpunkter, vi upplevs som dyra. I dag styrs prissättningen av avgiftsförordningens bestämmelser. Direktiven till utredaren öppnar för att pröva alternativ, t.ex. marginalkostnadsprissättning. Det skulle innebära att SCB:s arbete med att tillgängliggöra statistiskt material i större utsträckning skulle finansieras med anslag i stället för avgifter. Det är en tilltalande tanke, förutsatt att det går att lösa på ett sätt som är förenligt med konkurrenslagen.

Utredaren ska även särskilt granska statistik kvaliteten och tillgängligheten till statistiken. Det är värdefullt att de krav på kvalitet, dokumentation och tillgänglighet av statistiken som statistikansvariga myndigheter, inklusive SCB, har att leva upp till görs tydligare.

Utredningen är ett tillfälle att ta tag i en del brister och problem som finns i det nuvarande systemet för den officiella statistiken samt att få besked från riksdag och regering om de framtida förutsättningarna för SCB.

”

Det är en tilltalande tanke, förutsatt att det går att lösa på ett sätt som är förenligt med konkurrenslagen.

Stefan Lundgren
Generaldirektör

Källa: SCB

SCB:s kundtidning ges ut av Statistiska centralbyrån.

Ansvarig utgivare: Stefan Lundgren, SCB,

08-506 941 00.

Redaktion: Monica Holmberg, SCB, chefredaktör

019-17 61 67.

Redaktionens adress: SCB, 701 89 Örebro.

Tfn 019-17 60 00. E-post monica.holmberg@scb.se

Layout och redigering: Monica Holmberg, SCB.

Foto omslag: Monica Holmberg, SCB.

ISSN 1104-8476.

URN:NBN:SE:SCB-2011-A08TI1002-_pdf(pdf)

- 2 **Tips och nyheter**
- 3 GD har ordet
Översyn av den officiella statistiken
- 5 **Psykossjukdomar och kreativitet**
- 6 **Socialfonden i EU**
med målet att minska skillnader i välbefinnande och
levnadsstandard mellan EU:s medlemsländer
- 7 **Skev och missvisande bild av utrikesfödda i Sverige**
– Levnadsnivåundersökning om utrikesfödda och deras barn
- 8 **Nordisk databas under luppen**
- 8–9 **Brå** – en av våra statistikansvariga myndigheter
Intervju med *Louise Ekström*, Enheten för rättsstatistik och
Erik Grevholm, Enheten för statistiska undersökningar
- 10–11 *Två studier vid Linnéuniversitetet ...*
Pensioner i en åldrande befolkning
Kontakter eller annonser, hur söker vi jobb?
- 12 **Är vi rustade för informationssamhället?**
Om kunskapsmätning bland vuxna genom
PIAAC-undersökningen i 26 länder
- 13 **Växtskyddsstatistik**
till nytta för myndigheter och lantbrukare
- 14 **Fel sak på fel plats – det är skräp**
Skräpmätningar ska nu bli möjliga i samtliga kommuner,
på stränder och i parker
- 15 **Metoder vid SCB**
Kvalitet i tidsserier: kompromiss mellan långsiktiga och
kortsiktiga mål?

Louise Ekström och Erik Grevholm
Brottsförebyggande rådet

Foto: Monica Holmberg

Tips

Ladda ner färdiga filer från Statistikdatabasen

Via scb.se hittar du ett urval av SCB:s mest efterfrågade statistikserier publicerade som färdiggenererade filer. De har tagits fram med hjälp av PC-Axis. Syftet med de färdiga filerna är att underlätta bearbetningar i din egen dator.

Valda statistikfiler är inflationstakt, BNP-utveckling, arbetslöshet totalt och på län, befolkning, namn för kvinnor och män, fastighetspriser, utrikeshandel och regionalräkenskaper. Vissa filer innehåller även data på regional nivå samt bakåt i tiden. Filerna kommer att uppdateras senast samma dag som nya data publiceras på scb.se.

August Strindberg – en kreatör
med kända psykiska besvär ...

Psykosjukdomar och kreativitet

I den tidigare studien **Genetiska effekter vid schizofreni – en populationsbaserad fall-kontrollstudie** svarade 6 000 personer på frågor om hälsa och livsstil. De donerade samtidigt blod och accepterade fortsatt genetisk forskning.

Mina ideer anses "ogenomförbara" eller till och med "galna". Detta är ett av de påståenden som personer ska ta ställning till i en uppföljande studie av Karolinska Institutet.

Simon Kyaga

Simon Kyaga, psykiatriker och projektkoordinator på Karolinska Institutet, berätta kort om studien!

De senaste åren har några studier gjorts på grupper upp till ett par hundra personer. Denna handlar om en helt annan nivå – upp emot 6 000 personer.

Är tanken på kopplingen mellan schizofreni och kreativitet ny?

Tvärtom, tanken fanns redan under antiken. Men rent vetenskapligt rör det sig om studier under de senaste decennierna, dock mindre sådana och med olika sätt att definiera kreativitet. Förutom att ämnet bidrar till bra diskussioner så vill vi få veta om den evolutionära och genetiska strukturen vid allvarlig psykosjukdom.

Görs motsvarande forskning i andra länder?

Nej, inte om det inte pågår just nu, ha, ha ...

Men den genetiska forskningen om psykosjukdomar går snabbt framåt. Den tidigare studien *Genetiska effekter vid schizofreni – en populationsbaserad fall-kontrollstudie*, har redan lett

till flera helt nya rön och ökad förståelse om genetiken bakom schizofreni.

Hur många procent av befolkningen har schizofreni?

Det handlar om en folksjukdom och rör sig enligt beräkningar om drygt en procent. Man diskuterar om sjukdomen har samma utbredning i hela världen. Här spelar naturligtvis genfaktorer in. Vi vill också få svar på huruvida miljöfaktorer påverkar.

Sjukdomen är alltså ärftlig – kan den då inte orsakas av krig eller misshandel?

Genom att studera tvillingar med samma genuppsättning kan man få fram om det rör sig om genetik eller miljö. När det gäller just schizofreni brukar man säga att ärftlighetsfaktorn ligger på 70 till 80 procent – resten beror på något annat.

Ni frågar bl.a. om vilken hand man använder för att tända en tändsticka.

Är kreatörer ofta vänsterhänta?

Ena hjärnhalvan är mer dominant. "Hänt-heten" hänger ihop med att man normalt föredrar att använda höger och de "vänsterhänta" oftast kan använda båda. Detta kan förklaras med att ena hjärnhalvan inte är dominant hos de kreativa personerna – de samarbetar istället.

Ni använder olika former för att mäta vad man tycker om. Är kantiga former mer tilltalande för den med dominant logisk hjärnhalva och tvärtom, runda former för kreativa?

Det är svårt att exakt definiera vad kreativitet är, men motivation och passion finns definitivt med

Illustration: Monica Holmberg

i bilden – att man brinner för det man gör. Det har alltså visat sig att det finns koppling till denna tendens och till vilka former man föredrar.

Och svaret då? Ja, det hoppas vi kunna ge!

Har ni några misstankar om att medicinerna bromsar kreativiteten?

Man vet med all sannolikhet att obehandlad schizofreni och bipolär sjukdom är klart negativt. Studier visar att man förlorar i kreativitet på sikt om man inte behandlar, sjukdomen i sig är så handikappande. Men visst kan man diskutera doserna – den frågan är alltid aktuell.

När och hur redovisas resultaten?

Vi bearbetar nu materialet som rimligtvis är klart till hösten. Till nästa vår har vi sannolikt nått ut med våra resultat.

Vad har SCB bidragit med?

Sin kompetens och statistiska förmåga att knyta samman svaren från det material vi har använt. SCB har skött insamlingen och har levererat rådata föredömligt!

Mer information

Kontakta *Simon Kyaga* på Karolinska institutet via e-post: simon.kyaga@ki.se.

Monica Holmberg

Grovt räknat har alltså
var sjätte svensk i
arbetsför ålder
kompetensutvecklat sig
inom ramen för ett
ESF-projekt!

Socialfonden i EU

med målet att minska skillnader i välbefinnande och
levnadsstandard mellan EU:s medlemsländer

Europeiska socialfonden – ESF, är EU:s viktigaste verktyg för att skapa fler
och bättre jobb i Europa. Fonden är lika gammal som EU och instiftades
1957.

Under perioden 2007–2013 uppgår Socialfondens budget till ungefär 750 miljarder kronor runtom
i Europa. I Sverige finansierar Socialfonden projekt sedan 1995. Svenska ESF-rådet har haft ansvaret
för Socialfondens svenska program sedan 2000. Räkenskaperna rymmer hittills över 90 000 projekt
och mer än en miljon deltagare. Grovt räknat har alltså var sjätte svensk i arbetsför ålder kompetens-
utvecklat sig inom ramen för ett ESF-projekt!

Mellan 2007–2013 har Sverige tilldelats 6,2 miljarder kronor ur Socialfonden. Sverige kommer
att bidra med minst lika mycket i offentliga medel. Svenska ESF-rådet räknar med att fördela detta
belopp mellan cirka 3 000 projekt med minst 315 000 deltagare.

Svenska ESF-rådet är en statlig myndighet under Arbetsmarknadsdepartementet med uppgift att
förvalta de europeiska fonderna *Socialfonden*, *Integrationsfonden* och *Globaliseringsfonden* i Sverige.
Dessutom genomförde rådet den svenska delen av det europeiska året mot fattigdom och social ute-
stängning.

För närvarande har myndigheten cirka 130 medarbetare på åtta regionkontor runtom i landet
med huvudkontor i Stockholm och Falun.

Regionkontoren finns på följande orter:

Luleå – Övre Norrland för Västerbottens och Norrbottens län.

Östersund – Mellersta Norrland för Jämtlands och Västernorrlands län.

Gävle – Norra Mellansverige för Gävleborgs, Dalarnas och Värmlands län.

Stockholm för Stockholms län.

*Örebro – Östra Mellansverige för Örebro, Östergötlands, Södermanlands, Västmanlands
och Uppsala län.*

Jönköping – Småland och Öarna för Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län.

Göteborg – Västsverige för Västra Götalands och Hallands län.

Malmö – Sydsverige för Skåne och Blekinge län.

Mer information på www.esf.se

Under respektive fond, Europeiska socialfonden och Europeiska integrationsfonden, finns informa-
tion om hur du går till väga när du ansöker. Du kan också kontakta *Sven Jansson* via e-post:
sven.jansson@esf.se eller *Lennart Thörn*, lennart.thorn@esf.se.

Läs om en undersökning som
finansieras av Europeiska
socialfonden! ►

ESF-rådet och SCB ...

För att kunna följa upp resultatet av
Socialfondsprogrammet behövs
uppgifter om indikatorer och resultat.
Flera av målen och indikatorerna
kräver information om deltagarna som
i många fall är mycket känsliga.

För att säkerställa skyddet av
deltagarnas personliga integritet och
säkerställa tillförlitligheten i uppgif-
terna inledde ESF-rådet i början av
2007 ett samarbete med SCB om
inhämtande av projektdeltagarnas
personnummer. Det var viktigt att
operationalisera indikatorerna och
bestämma hur data skulle samlas in.
Hur, var och vem är väsentliga svar att
bena ut tidigt i programstarten. Det
fanns också rena metod-, definitions-
och operationaliseringsproblem.

Projektledaren rapporterar in
personnummer och deltagaruppgifter
elektroniskt till SCB via internet. Med
hjälp av personnumren hämtar SCB
information från andra register. Med
ledning av dessa samkörningar
rapporteras resultat och indikatorer till
ESF-rådet som får information som
inte går att spåra tillbaka till enskilda
personer. Det handlar endast om
aggregerade uppgifter.

Rapporteringen sker således på
individnivå i en miljö som innebär hög
säkerhet för den personliga integrite-
ten.

– I kombinationen med att vi kan få
god validitet i resultaten när vi kör
uppgifter mot andra register som SCB
hanterar, känns det tryggt och bra för
oss inom ESF-rådet. Systemet har
också rönt uppskattande från såväl
kommissionen som arbetsmarknads-
departementet, menar *Sven Jansson*.

Kontaktpersoner vid SCB:

Agneta Sträng Abrahamsson,
agneta.strang@scb.se

Karolina Andersson,
karolina.andersson@scb.se

Sven Jansson

Nationella Samordnare vid Svenska ESF-rådet

Skev och missvisande bild av utlandsfödda i Sverige?

Åsikterna om de utlandsfödda bygger inte på fakta. Utbildningar och arbetslivserfarenhet från andra länder är en resurs för Sverige. Så skriver man på webbplatsen för Stockholms universitets Linnécentrum för integrationsstudier, SULCIS.

Nu genomförs en Levnadsnivåundersökning om utrikes födda och deras barn mellan 9 och 18 år under förkortningen LNU-UFB. Planen är att SCB ska genomföra intervjuer på cirka en timme med omkring 4 400 utvalda personer.

Där barn finns, deltar även dessa

”Vi kan inte nog betona vikten av att barnen själva får redogöra för sina levnadsförhållanden”, kan vi läsa på SULIS webbplats.

För barnen till de tillfrågade görs undersökningen med hjälp av inlästa frågor på cd och ett frågehäfte. Barnen lyssnar med hörlurar under tiden en förälder blir intervjuad. Frågehäftet klistras igen och ges direkt till SCB:s intervjuare. Här handlar frågorna om boende och trygghet, familj och sociala relationer, skola och mobbing, psykiskt välbefinnande, ekonomiska och materiella resurser samt arbete.

Till gagn för många forskningsdiscipliner

Resultaten av undersökningen kan även vara till nytta för andra forskargrupper i Sverige och internationellt. Det kan bl.a. handla om sociologer, nationalekonomer, demografer, statsvetare, kulturgeografer och epidemiologer.

Undersökningsledare är professor *Carl le Grand* på Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet.

Berätta om dina förväntningar av undersökningen!

Det saknas grundläggande information om de invandrade. Vilka resurser för de med sig? Vilken utbildning och vilka arbetslivserfarenheter har de? Hur kan deras kunskaper användas på den svenska arbetsmarknaden?

Man kan förvänta sig att nyanlända personer saknar kunskaper om språket, kontakter och kunskaper om det svenska samhället – kulturella koder. Men för oss är *integration* att skillnaden i resurser mellan utlandsfödda och svenskfödda minskar ju längre tid man bott i Sverige.

Vi använder ofta registerdata i forskningen men det har trots allt sina brister, exempelvis uppgifter om vad personerna har sysslat med i andra länder. Många har dessutom åkt runt i olika länder – det vill vi också undersöka.

Kommer studien att följas av andra?

Det hoppas jag, men det förutsätter att vi lyckas bra. Det är svårt att nå folk och det kan delvis bero på att de inte längre är kvar i landet, trots att de är skrivna här. Det är dock färre vägrare i denna studie än i övriga LNU. För de vi når fungerar intervjuerna riktigt bra!

När är ni klara och hur ska uppgifterna användas?

Vi är beredda på att utöka tiden för fältstudierna men i slutet av detta år bör vi vara klara med denna del. De första resultaten beräknas komma våren 2012.

Undersökningen är finansierad av *Integrations-*

FAKTA om LNU

Levnadsnivåundersökningar har genomförts vid sex tillfällen sedan 1968. Ett stort antal personer intervjuas för att få kunskap om livsvillkoren i Sverige och förändringen över tid. Undersökningarna har stor betydelse för samhällsvetenskaplig forskning i Sverige och har varit ett föredöme internationellt.

fonden, som är en del i *Europeiska socialfonden*. De är väldigt måna om att sprida resultaten. Även regeringen är finansör.

Finns då motsvarande undersökningar i andra länder?

Nej, ett av våra syften är att andra ska göra samma sak – som med LNU som spred sig till andra länder efter 1968.

Integrationsfrågor är viktiga för hela Europa. Främlingsfientligheten breder ut sig – mycket beroende på okunskap. Fakta betyder mycket. Det ska förhoppningsvis ge en nyanserad bild av invandrade och utlandsfödda.

Vi ser ofta eländesbeskrivningar, men vi ska ha klart för oss att gruppen utlandsfödda är mycket heterogen. De har olika förutsättningar beroende på var de kommer ifrån. Och vad bestämmer om det går bra eller dåligt? Vi hoppas kunna analysera materialet och åstadkomma några relevanta förslag för integrationspolitiken.

Urvalet är stratifierat för att kunna analysera hela gruppen utlandsfödda, men också delgrupper. För att kunna jämföra med andra studier, har vi gjort en indelning i sju regioner av födelseländer: Norden, Västeuropa + rika utomeuropeiska länder, övriga Europa, Nordafrika/Mellanöstern, Latinamerika, övriga Afrika och övrig Asien.

Mer information

Information om LNU-UFB hittar du på Stockholms universitet www.su.se.

Du kan också kontakta *Carl le Grand* via e-post: carl.legrand@sociology.su.se.

Monica Holmberg

Nordisk databas under luppen

Fri rörlighet på den nordiska arbetsmarknaden har fått en ny innebörd det senaste decenniet. Tidigare flyttade man till det nya jobbet. Numera väljer man ofta att bo kvar och resa till jobbet i grannlandet – man gränspendlar.

Gränspendling ställer till problem i den nationella statistiken – den syns inte i de administrativa registren som ligger till grund för kommunalt och regionalt indelad sysselsättnings- och pendlingsstatistik. Gränspendlarna identifieras istället i särskild ordning genom samarbete med statistikmyndigheterna i de länder som berörs. Resultaten av det nordiska samarbetet publiceras i databasen *StatNord* på www.statnord.org.

Mörkertal i sysselsättningen

Cirka 80 procent av de nordiska gränspendlarna kommer från Sverige. Kontrolluppgiftsregistren som ligger till grund för den regionalt indelade sysselsättningsstatistiken i Sverige, saknar information om jobben i Danmark och Norge för cirka 50 000 personer. De redovisas som *ej sysselsatta*. För några gränskommuner är sysselsättningen därför mycket underskattad. Mörkertalen kan uppgå till 20 procent av sysselsättningen. I StatNord lägger man till gränspendlarna i varje enskild kommuns sysselsättning och redovisar både nationell pendling och gränspendling.

Det nordiska statistiksamarbetet innebär inte bara att man räknar antalet gränspendlare. Man kopplar också till information som gör det möjligt att beskriva gränspendlarna från olika utgångspunkter som *utbildningsbakgrund, födelseland, arbetsmarknadsanknytning i båda länderna samt storleken på löneinkomsterna*. Svenskarna tjänar totalt i storleksordningen 15–20 miljarder SEK i Danmark och Norge.

Nordiskt gränsregionalt samarbete behöver ny och anpassad statistik

En framgångsfaktor för att stärka den hållbara tillväxten för Norden är att finna områden för samarbete över gräns på lokal och regional nivå.

För att gränsregionerna ska få tillgång till gemensamma och relevanta faktaunderlag för samarbete innehåller StatNord, förutom gränspendlingsstatistik, även en mängd befintlig statistik som särskilt anpassats för att bli jämförbar oavsett från vilken sida av gränsen den kommer. Det kan gälla befolkningens storlek och egenskaper samt statistik om regional sysselsättning. Så långt det är möjligt redovisas statistiken på kommunnivå, vilket innebär att drygt 800 kommuner finns representerade. Finland deltar ännu inte i samarbetet. Till följd av bristande finansiering deltar inte heller Danmarks Statistik fullt ut.

Nordiska Ministerrådet vill utreda framtida innehåll och finansiering

Innehållet i StatNord ska utvecklas och breddas. *Nordiska Ministerrådets ämbetsmannakommitté för regionala frågor, ÅK-R*, har inrättat en arbetsgrupp med representanter från ländernas departement och statistikmyndigheter. Här finns också representanter från användarsidan för regioner där det förekommer gränsöverskridande samarbete. Uppdraget till den 1 november i år gäller att utreda statistikbehoven på nationell, regional och lokal nivå samt ge förslag på långsiktig finansiering av den gränsregionala statistiken och dess publicering i StatNord för alla berörda länder.

ÅK-R väntas ta beslut om StatNord före årsskiftet 2011/2012.

Carl-Gunnar Hanaeus, SCB
carlgunnar.hanaeus@scb.se

Brå

Brottsförebyggande rådet verkar för minskad brottslighet och ökad trygghet genom att ta fram fakta och sprida kunskap.

Icke anmälda brott syns naturligtvis inte i statistiken. Det gör att den årliga nationella trygghetsundersökningen – NTU, som SCB gör på uppdrag av Brå, får stor betydelse för att beskriva verkligheten. Allmänheten får möjlighet att beskriva upplevt hot och våld samt inställning till rättsväsendet.

Källa: SCB har träffat **Louise Ekström**, chef för Enheten för rättsstatistik och **Erik Grevholm**, chef för Enheten för statistiska undersökningar.

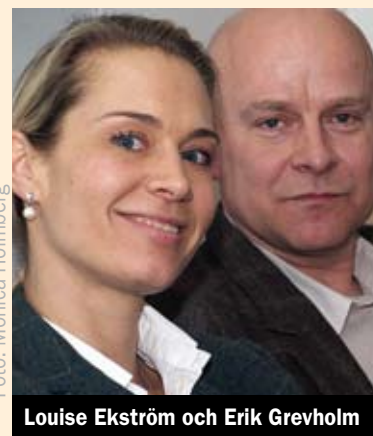

Foto: Monica Holmberg

Louise Ekström och Erik Grevholm

Kriminalstatistiken baseras på anmälda brott, personer som fälls och de som återfaller i brott. Hur når ni uppgifterna?

Insamlingen är inte så komplicerad, det handlar om sekundäruppgifter från ärendehanteringssystem vid polis, tull, åklagare, domstol och kriminalvården. Vi gör dock viss kodning för narkotikabrott.

I rättsväsendet har vi startat upp ett stort förändringsarbete för insamlingen, i storleksordningen 200 miljoner kronor på tre år. Det innebär att vi 2013 har ett gemensamt och enhetligt ärendehanteringssystem för inblandade myndigheter. Detta är något av en dröm för många länder – och vi är bland de första!

Vad säger ni om att statistiken inte kan beskriva den faktiska verkligheten?

Tidigare utgick vi från den officiella kriminalsta-

Brå erbjuder ett utmärkt undervisningsmaterial på bra.se

tistiken och NTU var mer ett komplement. Nu vänder vi på steken! Det ger en mer rättvis bild. NTU har bara gjorts under sex år. Tidigare användes därför kriminalstatistiken för ändamål som inte var optimala. Nu hoppas vi komma närmare sanningen i våra analyser av brottsutvecklingen.

Hur ser den historiska utvecklingen ut?

I stort kan man säga att det har gått från *slog* till *tog* till i dag, *luras*. Synen på brott har förändrats. Förr såg man strängt på förmögenhetsbrott, men såg mellan fingrarna på våldsbrott. Att bli bestulen på sina redskap innebar problem att överleva.

Efter första världskriget blev materiella ting vanligare och lättare att ta, men det är inte lika känsligt längre. Våldet började man se som ett brott. Efter andra världskriget blev detta än mer tydligt och vi gick från handelsbod till snabbköp.

I dag blir bedrägerier vanligare och mer internationella, med nya tekniker. Man tror sig se att våldsbrotten faktiskt ligger ganska stabilt. Dock beror det på hur vi behandlar och anmäler brott. I dag informeras vi om att anmäla – inom sjukvården finns *Lex Maria*, inom skolan tittar man just nu på sätt att anmäla övergrepp och inom polisen arbetar man för att rapportera in brott som förut löstes på plats.

Är antal brottslingar desamma över tid?

Intressant fråga som vi dock inte kan svara på utifrån vår statistik. För de unga kan vi kan följa utvecklingen genom undersökningar på årskurs 9. Det verkar som att en minskad andel begår brott, den stora massan tar mer avstånd från att själva begå brott och det gäller också att

sköta sig i allmänhet. För vuxna har vi inte samma källor att tillgå – vi har statistiken över miss-tänkta personer. Generellt kan man säga att man debuterar senare som brottsling och håller på längre – man blir helt enkelt äldre.

Finns motsvarande myndigheter i andra EU-länder?

Nej, i stort sett inte. Vi är ett statistikområde under Justitiedepartementet. Vanligast är att statistiken tillhör Inrikesdepartementet, där även polis och kriminalvård finns. Statistiken produceras oftast av motsvarande SCB eller vid polisen, de arbetar mer operativt.

Vi har stort samarbete inom EU. Ett område där man arbetar över gränserna är *penningtvätt*. Vi, och även vissa andra länder, har dock svårt att producera statistik över penningtvätt. Det är inte ett eget brott i Sverige utan du döms enbart för det underliggande brottet, exempelvis ett

Tips

Statistik över anmälda brott

Ta fram statistik över anmälda brott med hjälp av siffror från 1975 för landet och per län. Här finns också siffror från 1996 per kommun och ner till stadsdelar från år 2002.

[www.bra.se/Gör din egen statistik](http://www.bra.se/Gör_din egen_statistik)

narkotikabrott. Om du försökt dölja vinning av brott kan du få strängare straff och medhjälp till penningtvätt har en brottsrubricering.

Många länders lagar är uppbyggda sedan medeltiden, därför har vi så olika straffrättssystem.

Ni har en fantastisk webbplats för unga, Brottsrummet.se. Hur arbetar ni?

Brott och straff är numera vanliga inslag i skolarbetet. Det innebär ett enormt tryck från skolor, främst för åldrarna 12 till 15. Vi vill arbeta förebyggande, det är viktigt för Brå. Vår informationsavdelning har gjort ett fantastiskt jobb och det finns gott om utbildningsmaterial på webbplatsen.

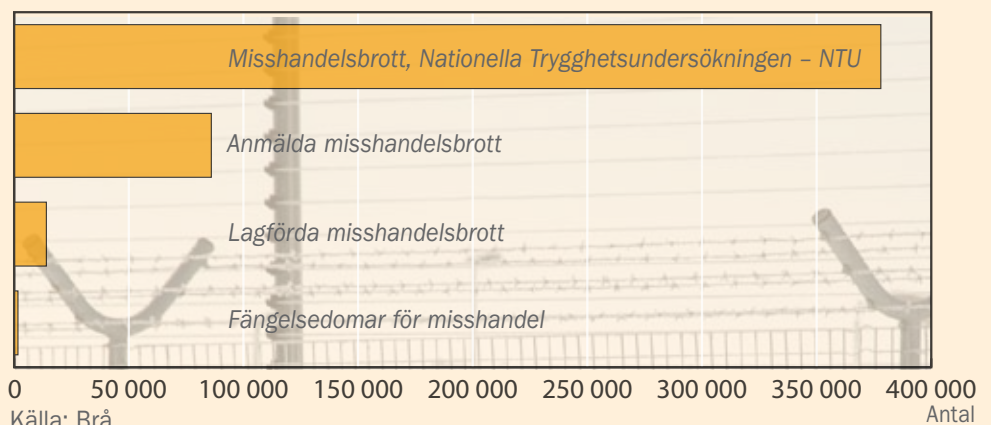
Vad är drömstatistik för er?

Statistik som belyser ärendeflödet genom hela rättskedjan, med nyckeltal som beskriver effektivitet och resultat, säger Louise.

Eriks dröm är utopisk, men ändå ... hur många brott begås egentligen? Hur många brottslingar finns det? Vi vet vad allmänheten anser genom NTU, men hur ser verkligheten ut?

Monica Holmberg

Proportioner mellan fyra typer av statistikuppgifter om misshandel

Diagrammet visar att endast en del av alla misshandelsbrott i samhället hanteras i rättsväsendet och endast en bråkdel leder till lagföring – och förstås, än färre till fängelse.

Ett modernt, internationellt universitet i Småland

Den 1 januari 2010 gick startskottet för Linnéuniversitetet, Sveriges nyaste universitet som är en sammanslagning av Högskolan i Kalmar och Växjö universitet.

Linnéuniversitetet har fått sitt namn efter Sveriges mest kände vetenskapsman Carl von Linné. Även Linnéuniversitetets ledord är inspirerade av Linnés anda: Nyfikenhet, nytänkande, nytta och närhet ska genomsyra verksamheten.

Lnu.se

Pensioner i en åldrande befolkning

För att få ut full pension krävs 35 års förvärvsarbete i Sverige. Hur kommer detta att påverka våra invandrade grupper?

Genom en jämförande studie med infödda – en s.k. tvillingstudie – vill man på Linnéuniversitetet försöka bringa klarhet i hur framtiden ser ut.

Innebär det nya pensionssystemet att fler personer fortsätter arbeta efter 65? Finns skyddsnet för att motverka problem för grupper som inte hunnit arbeta längre perioder?

Källa: SCB har varit i kontakt med **Jan Ekberg**, professor i nationalekonomi vid Linnéuniversitetet.

Du har länge forskat på området invandrade och arbetsmarknaden, berätta!

Före universitetets tid 1999 – och när inga fasta forskningsresurser fanns – startade en grupp forskare på högskolan studier om invandring och arbetsmarknaden. Även utvandring har varit en viktig faktor för regionen – för Småland. Forskningen har alltså tillkommit underifrån, på egna initiativ.

Nu vill vi titta på invandrades pensioner. Det finns studier på deras situation på arbetsmarkna-

I det gamla pensionssystemet räknades de bästa 15 åren – ett system som var mer gynnsamt för invandrade.

den, men vad händer efteråt – när de blir gamla? Hur ser inkomstförhållandena ut då?

I tidigare longitudinella studier på invandrade personer har jag tagit fram s.k. *tvillingar*. Det handlar om svenskar med liknande förhållanden vad gäller utbildning och arbete. Dessa båda grupper har faktiskt legat relativt nära utvecklingsmässigt. Därför borde man kunna ha en hypotes om att de också skulle ha likande situation när de blir gamla vad gäller pensioner.

Det finns dock frågetecken. Många anlände senare än då man debuterar på arbetsmarknaden – deras tid med inkomster i Sverige blir kortare än de svenska tvillingarnas. Hur påverkar det pensionerna?

I det gamla pensionssystemet räknades de bästa 15 åren – ett system som var mer gynnsamt för invandrade. Numera summeras hela livsinkomsten och det påverkar både invandrade och svenskar som befunnit sig utomlands under lång tid och inte haft arbetsinkomst i Sverige.

Alla födda före 1938 innefattas av det gamla systemet. Födda mellan 1938–1953 omfattas av båda och vi bör redan nu kunna se effekterna. I SCB:s prognoser för antal invandrade ser vi att gruppen kommer att öka kraftigt.

Från vilka länder kommer personerna i din studie?

Eftersom det handlar om personer som kom fram till 70-talet, så handlar det mest om Europa. De från övriga världen var en liten grupp.

Studien kommer senare att utvidgas till att omfatta även de som kom efter 1970.

Invandringen var fram till 70-talet främst arbetskraftsinvandring. Hur kommer det att se ut för senare tillkomna?

Det stämmer att det handlade om arbetskraftsinvandring till stor del. Senare invandring har till stor del varit flyktinginvandrade som ofta har haft svårt att komma in på arbetsmarknaden. Detta, tillsammans med och att man nu räknar på hela livsinkomsten, ökar naturligtvis risken för en stor andel fattiga pensionärer bland våra utrikes födda i framtiden. Hur kan då andra transfereringssystem kompensera och finns redskapen att tillgå?

Om CAFO vid Linnéuniversitetet
Centrum för arbetsmarknadspolitisk
forskning (CAFO) bildades 1987.

CAFO är en självständig
forskningsenhet och omfattar
ämnena nationalekonomi statistik/
ekonometri vid Linnéuniversitetet.

CAFO utför forskning inom områdena
arbetsmarknadsekonomi, invandring,
ekonomisk demografi,
beteendekonomi, socioekonomi och
statistik/ekonometri.

Lnu.se

Gruppen som har svårast att komma in på
arbetsmarknaden har oftast kommit i arbetsför
ålder. Det finns dock en internationell överens-
kommelse att man ska få ta del av sin inarbetade
pension från hemlandet. Men det är då hemlan-
dets regler om pensioner som gäller helt och hål-
let. Flyktingar får en svårare sits – det kräver att
man själv tar kontakt med myndigheterna hem-
landet – ett problem i sig!

Det låter som en hård framtid?

Ja, det kan man ha en hypotes om.

Hur kommer intresserade läsare att kunna följa dina studier?

Vi räknar med att kunna göra de första publice-
ringarna inom det första halvåret i år.

Materialet handlar om en registerbaserad
studie och det rör sig om flera tusentals personer.

Mer information

Kontakta gärna *Jan Ekberg* på LNU för mer
information via e-post: jan.ekberg@lnu.se.

Monica Holmberg

På gång vid LNU

Annonser eller kontakter – hur söker vi jobb?

Överensstämmer dina arbetsuppgifter med din utbildning och tidigare jobb?
Hur stor del är kvinnor på din arbetsplats och hur stor del har utländsk
bakgrund? Vilka metoder använde du när du sökte jobbet?

Det är exempel på frågor i den enkät som ligger
till grund för en studie om hur personer fått sina
jobb. 6 000 personer som gått från arbetslöshet
till jobb undersöktes från november förra året
till februari i år. Fokus ligger på personer som är
utlandsfödda eller föräldrar som är det. Studien
är ett samarbete med Uppsala universitet men
projektet styrs från Linnéuniversitetet. Veten-
skapsrådet bekostar studien.

Källa: SCB har varit i kontakt med universi-
tetslektor *Magnus Carlsson* vid Linnéuniversite-
tet. Ansvarig är professor *Dan-Olof Rooth*.

Hur fungerar samarbetet?

Samarbetet med SCB fungerar utmärkt. Vi
hämtar även registerbaserade uppgifter från
Arbetsförmedlingen och Inspektionen för arbets-
löshetsförsäkringen och samarbetet mellan alla
parter har fungerat bra hittills.

Berätta kort om studien!

Målet med studien är att öka vår förståelse för
vilka sökmetoder personer med svensk bak-
grund och utländsk bakgrund använder för att
söka jobb på den svenska arbetsmarknaden. Vi
tittar på hur valet av sökmetod påverkar vilket
jobb och vilken lön man får. Vi är också intres-
serade av ifall man får ett jobb i linje med ut-
bildning och kompetens.

Hur kommer SCB in i sammanhanget?

SCB ansvarar för enkätundersökningen och
sankörningen av olika dataregister.

Något att jämföra resultatet med? Har motsvarande gjorts tidigare?

Det finns några exempel på liknande studier
utomlands. De studierna har dock generellt
bristfälliga uppgifter kring de jobbsökande. An-
ledningen till att vi genomför en omfattande
enkätundersökning är just att få in bättre infor-
mation kring de arbetssökande. Dessutom har

vi i Sverige ofta bättre möjligheter att hämta
uppgifter ur olika dataregister, t.ex. från Statis-
tiska centralbyrån.

Varför valde ni denna tidsperiod?

Det var praktiska faktorer som bestämde tidspe-
rioden. Projektet startade 2010 och därefter
krävdes det en hel del förberedelser inför enkät-
undersökningen. Vi var helt enkelt klara att
sätta igång i november 2010. Från den tidpunk-
ten till februari 2011
lämnade tillräckligt
många personer arbets-
förmedlingen för arbete,
för att vi skulle ha ett
tillräckligt sort underlag
att skicka enkäter till.

Får arbetsförmed- lingen nytta av resultaten?

Ja, de genomför redan
något som kallas för
”lämnatundersökningen”.
Det är en telefoninter-
vjuundersökning riktad
till ett slumpmässigt urval om totalt 3 000 ar-
bettssökande som lämnat Arbetsförmedlingen.
Vår undersökning genererar dock betydligt mer
detaljerade uppgifter kring de arbetssökande.

Hur kommer ni själva att använda uppgifterna?

Uppgifterna kommer att analyseras och ett an-
tal artiklar att skrivas för publicering i interna-
tionella tidskrifter och även i mer populärveten-
skapliga tidskrifter såsom *Ekonomisk debatt*.

Mer information

Kontakta gärna *Magnus Carlsson* på LNU via
e-post: magnus.carlsson@lnu.se

Monica Holmberg

Magnus Carlsson

Är vi rustade för informations-samhället?

Foto: Monica Holmberg

Intresset för kunskapsnivån i Sverige är stort just nu. En internationell undersökning visar att svenska ungdomars kunskaper i läsförståelse och matematik har försämrats under det senaste decenniet. De har halkat efter i en internationell jämförelse. Hur ser det då ut för vuxna?

Mellan september 2011 och mars 2012 genomför SCB en kunskapsmätning bland vuxna, PIAAC, *Programme for the International Assessment of Adult Competencies*. Kommer det att finnas ett motsvarande mönster bland vuxna som bland ungdomar – att kunskapsnivåerna sjunker? Resultaten ska jämföras med tidigare undersökningar av vuxna svensks läs-, skriv- och räkneförmåga. I en undersökning mellan åren 1994–1998 låg Sverige bäst till bland de tolv deltagande länderna.

Genomförs i 26 länder

PIAAC är den mest omfattande undersökning av vuxnas kunskaper hittills och genomförs i 26 länder samtidigt. Resultaten ska visa hur personer i åldern 16–65 år med olika utbildning och yrkesmässig bakgrund använder sina färdigheter för att läsa, räkna, söka information och lösa problem med hjälp av dator.

Har svenskarna de kunskaper och färdigheter som behövs för att aktivt delta i samhället? Tillför utbildningssystemet nödvändiga kunskaper? Vilka skillnader finns mellan olika grupper och mellan olika länder? Resultat från PIAAC släpps under 2013.

Förutom internationella jämförelser ger undersökningen ett brett underlag för det nationella perspektivet. Den ger stora möjligheter till fördjupad analys av sambandet mellan utbildning, kunskapsnivå och arbetsmarknad. En expertgrupp av forskare finns kopplad till den svenska undersökningen.

Nordiskt samarbete kring resultaten

Projektledarna i de nordiska länderna samt Estland har initierat ett nätverk och ett samarbete med nordiska forskare för att främja sekundäranalys baserad på nordiska PIAAC-data.

Institutionella och kulturella likheter mellan grannländerna gör att analyser blir speciellt intressanta. "Kulturellt sammanhang" är en fråga som ofta uppstår i internationella undersökningar. Genom att de nordiska länderna är lika i flera avseenden kan skillnader i resultaten tydligt refereras till olikheter i utbildnings- och arbetsmarknadspolitik. De nordiska länderna har också en klar fördel att data från undersökningen kan kombineras med registerdata. Detta gör att man kan komplettera uppgifterna och därigenom bredda analysen genom att t.ex. följa individer över tid.

I oktober 2011 ordnas ett forskarmöte i Estland, för att bland annat diskutera innehållet och analysen i kommande nordiska publikationer. För resultaten av det nordiska samarbetet planeras en gemensam rapport i slutet av 2013 samt artiklar från forskare på nordiska data.

Vad händer nu?

Projektet befinner sig nu i en intensiv förberedelsefas inför starten av huvudstudien i september. Ett urval omfattande 10 000 personer i åldern 16 till 65 år har dragits från registret över totalbefolkningen i Sverige.

En omfattande testning har gjorts av den nya och avancerade tekniken och verktygen. Unikt

är att intervjuaren har med en pc som deltagaren använder för att göra praktiska övningar. Ett speciellt datorprogram har utvecklats som alla 26 länder använder. Programmet läser in svaren från deltagarna, inklusive misslyckade försök och anger tiden det tar att lösa uppgifterna.

Jämförbarheten är avgörande i den internationella undersökningen och PIAAC styrs i detalj. Ett konsortium av internationella organisationer leder samarbetet.

SCB:s intervjuare lotsar deltagarna genom de olika övningarna. De har en avgörande betydelse för hela undersökningen och för hur användbara resultaten kommer att bli.

Kunskap som är nödvändig för samhället

Vår samlade kompetens är grunden till den sociala och ekonomiska välfärden i samhället och avgörande för hur Sverige lyckas i den globala konkurrensen. Denna undersökning, om vuxna människors kunskaper och färdigheter, ska ge politiker och andra beslutsfattare bättre insikt och ett bättre beslutsunderlag.

Anna Eriksson, SCB
anna.eriksson@scb.se

Växtskyddsstatistik till nytta för myndigheter och lantbrukare

Håll utkik på www.scb.se!

Den 21 juni publiceras undersökningen om bekämpningsmedel och den 1 juli kommer försäljningsstatistik.

SCB publicerar undersökningen om bekämpningsmedel i jordbruket tillsammans med Jordbruksverket. Den andra publiceringen gör SCB med Kemikalieinspektionen som uppdragsgivare. Två personer med stor användning av dessa statistiska meddelanden i sina arbeten är *Anders Emmerman* på Jordbruksverket, SJV och *Peter Bergkvist* vid Kemikalieinspektionen, KEMI.

Källa: SCB rapporterade i nummer 3, 2010 om den bekämpningsmedelsundersökning som var i planeringsfasen och som nu börjar närma sig färdig produkt. Förutom den undersökningen har SCB på årsbasis under många år beräknat antalet försålda hektardoser till jordbruket där KEMI är uppdragsgivare. Hektardoserna räknas ut ifrån den sålda kvantiteten samt preparatens rekommenderade dos.

Den största skillnaden mellan de två undersökningarna är att bekämpningsmedelsundersökningen baseras på intervjuer med lantbrukare som anger hur de använt bekämpningsmedlen medan hektardosberäkningarna baseras på den totalt sålda volymen i Sverige.

Så används statistiken

Peter Bergkvist jobbar med frågor om riskhantering vid livsmedelsproduktion och berättar att det finns flera olika områden där statistiken kommer till användning. Bland annat nämner han att den ger värdefull information om intensiteten av användningen. Den årliga statistiken om hektardoser används för att följa upp de nationella handlingsplaner som finns kring växtskyddsmedel. Det arbetet genomför KEMI i samarbete med SJV och Naturvårdsverket.

Anders Emmerman nämner precis som Peter att resultaten exempelvis används för analyser, uppföljningar och justeringar för vissa åtgärder inom miljömålet *Giftfri miljö*. Miljömålet har till syfte att minska riskerna vid användning av bekämpningsmedel. Därför har Sverige ett handlingsprogram där olika åtgärder kombineras för att nå målsättningarna.

Det är nu andra gången som
trädgårdsgrödor är med i
undersökningen
– jordgubbar är en av dessa.

Resultaten används även på andra sätt inom Jordbruksverket. De är viktiga underlag för rådgivning och informationsverksamhet, genom exempelvis *Växtskyddscentralerna*.

Det är tydligt att statistiken kommer till nytta och användning hos flera olika myndigheter, för både eget och gemensamt bruk. Att båda undersökningarna genomförts på samma sätt eller i liknande upplägg flera gånger tidigare, gör att trender och förändringar kan följas upp. Tack vare de uppgifter som lämnas av lantbrukarna skapas ett viktigt underlag som bland annat kommer rådgivare runt om i landet till gagn. Genom rådgivarnas arbete förmedlas även resultaten och de analyser som görs, tillbaka till ursprungskällan – lantbrukarna. Statistikens användning blir således till nytta för både myndigheter och den enskilde lantbrukaren.

Mer information

Tidigare publikationer om växtskydd hittar du också på www.scb.se.

Erik Sandberg, SCB
erik.sandberg@scb.se

Om Håll Sverige Rent

Sverige ska bli världens renaste land – det är Håll Sverige Rents vision! Alla projekt vi driver syftar till att ta oss närmare den visionen, oavsett om det rör sig om kampanjer som organiserar skräpplockning, utbildningar på arbetsplatser eller utmärkelser till olika typer av verksamheter.

hsr.se

I Södertälje markerades alla papperskorgar i skräpkartan. Där de fanns, låg också mest skräp. Fler papperskorgar är inte alltid lösningen – det handlar om attityder, säger Tomas Therström på Håll Sverige Rent.

Fel sak på fel plats – det är skräp!

Håll Sverige Rent har tillsammans med SCB sedan tidigare utvecklat en metod att mäta skräp i ett par större kommuner. Målet är nu att samtliga kommuner ska kunna delta. Dessutom ska ett system utvecklas för att mäta skräp i parker, på stränder och i andra naturområden.

Foto: Monica Holmberg

Källa:SCB har träffat **Anna-Karin Nyström**, SCB och **Tomas Therström**, Håll Sverige Rent.

Flera processer pågår samtidigt. I en ny *avfallsplan* lyfts mål om nedskräpning in. Det kan komma att innebära konkreta mål för minskad nedskräpning, men det kan också innebära att alla kommuner ska ta fram

en handlingsplan till 2015. För att mäta dessa mål kan metoden att mäta skräp vara till hjälp, säger Tomas. Pengar är avsatta för att utveckla skräpmätningar till att omfatta alla kommuner.

Tidigare har vår metod utgått från trottoarer och mätningar i stadskärnor – något som inte fungerar i samtliga kommuner, menar Anna-Karin. Det är dock viktigt att kommunerna inte jämför sig sins emellan – de har olika förutsättningar. Istället bör man mäta över tid för att kunna följa utvecklingen och eventuella insatser för att minska nedskräpningen.

SCB tar fram underlag för kommunernas mätningar och gör geografiska avgränsningar. Genom en webbapplikation kan sedan kommunerna själva mata in uppgifterna. SCB sammanställer ett *Skräpfacit* för jämförelser med tidigare

år. Resultaten sammanställs av Håll Sverige Rent till en rapport som publiceras på www.hsr.se.

Respektive kommun anställer de som mäter, ofta ungdomar i sommarjobb eller föreningar som samlar in pengar till sin organisationen.

Håll Sverige Rent deltar första dagen för att utbilda och informera om metoden.

Vad är då skräp?

Fel sak på fel plats, det är skräp enligt Håll Sverige Rent, som för övrigt heter *Keep Sweden Tidy* på engelska. Tomas berättar att i många länder har man börjat se över kraven på producentansvar för produkter som skräpar ner. Det finns redan ett producentansvar för tidningar och burkar i Sverige, men ännu har det inte gällt skräpet som hamnar på gatorna. Mest handlar det om fimpar och snabbmatskedjornas förpackningar. Ju mindre skräp, ju svårare att plocka upp. Där kan inte vanliga sopmaskiner användas.

Höstens medborgarundersökning

Håll Sverige Rent genomför också mätningar av den *upplevda* nedskräpningen. Från och med i höst kommer kommuner att erbjudas denna attitydundersökning genom *Medborgarundersökningen* som SCB genomför två gånger om året.

Anna-Karin menar att skräpmätningar och attitydundersökningar kompletterar varandra. Skräpmätningar mäter det faktiska skräpet och attitydundersökningen mäter hur individen ser på och upplever nedskräpningen.

Våra attityder till att slänga skräp

– Vad hjälper det att kommunerna satsar mer på städning, om invånarna inte upplever att det blir bättre, säger Tomas. Just attityder till nedskräpning är viktig för oss. Vi arbetar med detta i skolorna, dels under konceptet *Grön flagg*. Vi har också våra *Skräpplockardagar* på våren som engagerar cirka 500 000 deltagare. Det är en manifestation där skolor, förskolor, företag och privatpersoner gör insatser i närområdet en gång om året.

De nya mätningarna

Mätningar av parker och stränder förbereds nu vid Håll Sverige Rent och SCB. Stränderna mäts i första hand när de används som mest, dvs. i juli och augusti. I Europa är det annars vanligt att man mäter hela året.

Tomas avslutar med att det är tragiskt att se vackra stränder som påminner om en enda stor askkopp!

Mer information

Kontakta gärna **Tomas Therström** via e-post: tomas.thernstrom@hsr.se eller **Anna-Karin Nyström** på anna-karin.nystrom@scb.se.

De kommuner som är intresserade av skräpmätning ska kontakta Håll Sverige Rent.

Monica Holmberg

Kvalitet i tidserier: kompromiss mellan långsiktiga och kortsiktiga mål?

SCB:s statistik innehåller mängder av tidserier av olika slag. Majoriteten är ekonomiska tidserier, som vanligtvis publiceras månadsvis eller kvartalsvis. Tidserierna som kommer i publiceringsform innehåller sällan renodlade, ursprungligt insamlade uppgifter.

Insamlade uppgifter genomgår ett antal transformationer vars syfte är att underlätta användbarheten. Exempel på detta är kedjningsmetoder av olika slag som tillämpas på faktiska serier. De är vanliga för att kunna ställa serierna på samma "nivå". Därefter brukar även säsongrensning tillsammans med kalenderkorrigering göras för att undvika systematiska effekter som kan ge upphov till missvisande utvecklingstal. Serierna aggregeras ibland redan innan säsongrensningen för att skapa totalserier för olika branscher. Bruttonationalprodukten – BNP står på toppen, åtminstone när det gäller ekonomiska tidserier. Ibland finns det behov av att förlänga tidserier bakåt i tiden då användarna vill ha dem som underlag för exempelvis makroekonomiska prognoser och analyser. Förlängningen kan göras på olika sätt, beroende på tillgång till jämförbara uppgifter – men det är sannolikt att samtliga metoder inför en viss osäkerhet i siffrorna.

Alla nämnda åtgärder leder till att vissa ursprungliga egenskaper hos insamlade data blir svåra att urskilja från effekter av omvandlingarna. På så sätt kan det lätt hända att medel för att åstadkomma det ursprungliga målet med omställningarna, d.v.s. att underlätta tolkningen för användarna, motverkar sitt syfte. Ibland blir tolkningen av tidseriens utvecklingar som procentuella förändringar från period till period,

inte jämförbara mellan olika branscher som annars har en naturlig anknytning. Trots svårigheter har SCB ett stort ansvar att producera både pålitlig och användbar statistik vilket ibland kan vara oförenligt.

Det är dock viktigt att veta att stabilitet ur historiskt perspektiv och aktualitet sällan går ihop.

Vad är tillräckligt bra för att kunna levereras? Med andra ord, vilka kvalitetskriterier är det som gäller?

Tyvärr finns det inte tillfredställande vetenskapligt stöd för att besvara frågan. Frågan måste oftast hanteras under tidspress och då gäller det att kompromissa mellan "tillräcklig" statistisk kvalitet och användbarheten. Återigen kan frågan ställas: vad är tillräcklig statistisk kvalitet?

När det gäller tolkningen av användbarheten är frågan möjligen enklare att besvara. Den senaste tidsperioden är mest intressant för användarna. Den utgör underlag för tolkning av nuläget i ekonomin. Det är däremot svårt att göra pålitliga analyser som enbart grundas på den senaste utvecklingen. Det kan handla om ren tillfällighet. Samtidigt är användarna intresserade av att ha stabila tidserier vars grundläggande egenskaper inte förändras över tiden. Ekonomiska modeller bygger oftast på oföränderliga egenskaper. Det är dock viktigt att veta att stabilitet ur historiskt perspektiv och aktua-

litet sällan går ihop. Stabiliteten över tid innebär att vi fokuserar på långsiktig utveckling – på trender – vilken kan försvåra tolkningen av nuläget. Det som händer här och nu räcker inte för att kunna göra tillräckligt stabila prognoser över tid, även om kortsiktiga prognoser ibland lyckas.

Tidserieanalys bygger på vissa grundpelare som inte får ignoreras om vi vill behålla en "tillräckligt" hög kvalitetsnivå. Tidserieutvecklingar anses följa en okänd, s.k. stokastisk, process som vi försöker uppskatta med modeller som ger en förenklad – men ändå tolkningsbar bild av verkligheten. För att åstadkomma sådana uppskattningar måste vi ha relativt långa tidserier med relativt "bra" egenskaper. Här har SCB ett stort ansvar mot användarna men också mot de vetenskapliga grunderna som vår verksamhet måste stå på. En helhetsbild behövs emellertid för att förena vetenskapliga grunder med användbar statistik. Tydligare kommunikation med användarna är ett sätt att överbrygga oklarheter i vad som menas med tillräckligt bra kvalitet. Men dilemmat mellan aktualitet och kvalitet står kvar.

Suad Elezovic, SCB
suad.elezovic@scb.se

B

Porto
betalt

Tips Läs om **Statistikatlacen** i SCB:s tidskrift **Välfärd**

Analys av regionalt fördelad statistik, animering av tidsserier och interaktivitet genom byte av variabler – **Statistikatlacen** ger fler analysmöjligheter.

Läs om Statistikatlacen i SCB:s tidskrift **Välfärd** nr 1 2011 på www.scb.se.

Välfärd nr 2 utkommer den 7 juni. Där kan du läsa att skilsmässor är vanligare i vissa yrken och att färre kvinnor i Sverige blir barnlösa. Visste du att 15 procent av befolkningen räknas som trångbodda?

Du hittar **Välfärd** – SCB:s tidning med aktuell statistik om välfärd, arbetsmarknad, utbildning och befolkning på www.scb.se/valfard. Beställ publikationen i tryckt form via publ@scb.se eller SCB:s kundservice 08-506 948 01.

Källa: SCB

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

SCB, Box 24300, 104 51 Stockholm

Besöksadress: Karlavägen 100
tfn: 08-506 940 00
e-post: scb@scb.se

SCB:s Kundservice
tfn: 08-506 948 01
e-post: information@scb.se

SCB, 701 89 Örebro

Besöksadress: Klostergatan 23
tfn: 019-17 60 00
e-post: scb@scb.se

www.scb.se